UED Journal of Social Sciences, Humanities & Education - ISSN: 1859 - 4603

TẠP CHÍ KHOA HỌC XÃ HỘI, NHÂN VĂN VÀ GIÁO DỤC

NHÂN VẬT TRONG TIỂU THUYẾT KHALED HOSSEINI DƯỚI GÓC NHÌN LIÊN VĂN HÓA

Nhận bài:
15 – 04 – 2019
Chấp nhận đăng:
25 – 06 – 2019
http://jshe.ued.udn.vn/

Lê Khắc Bảo Long

Tóm tắt: Văn học liên văn hóa dần trở thành xu thế tất yếu trong đời sống sáng tác và tiếp nhận văn chương hiện nay. Nhìn từ lí thuyết liên văn hóa, nhiều vấn đề đặt ra trong các tác phẩm như tính khác biệt, đa dạng, tính đối thoại, bình đẳng giữa hai hoặc nhiều nền văn hóa khác nhau. Khaled Hosseini cũng là một nhà văn toàn cầu, một tác giả liên văn hóa. Sáng tác của ông đã thể hiện trọn vẹn căn tính dân tộc Afghanistan truyền thống, khu biệt trong mối liên đới với nền văn hóa Tây phương hiện đại, cởi mở. Trong ba tiểu thuyết *Người đua diều, Ngàn mặt trời rực rỡ, Và rồi núi vọng*, Khaled Hosseini đã khắc họa thế giới nhân vật đa dạng như nhân vật tha hương, nhân vật hành trình, nhân vật chấn thương, nhân vật gắn với ý niệm lưỡng lự. Qua đó, nhà văn gửi gắm tiếng nói khác biệt, đồng vọng từ xứ sở Trung Đông đến với cộng đồng quốc tế trong bối cảnh *thế giới phẳng* như ngày nay.

Từ khóa: liên văn hóa; đa dạng; khác biệt; tha hương; hành trình; Khaled Hosseini.

1. Mở đầu

Khaled Hosseini là nhà văn Mỹ gốc Afghanistan. Chỉ với ba tiểu thuyết *Người đua diều, Ngàn mặt trời rực rỡ, Và rồi núi vọng*, tác giả đã khẳng định được tài năng và vị trí của mình trên văn đàn Mỹ đương đại. Cảm hứng cội nguồn dân tộc, thời đại kết hợp cảm thức liên văn hóa đã chi phối sáng tác của nhà văn khi viết về quê hương Afghanistan trong bối cảnh toàn cầu hóa với nhiều vấn đề phức tạp. Các nhân vật mà nhà văn xây dựng đều là những bản vị văn hóa độc đáo, những kiếp người đã đánh rơi phần nào cuộc đời mình nơi quê hương, xứ sở. Họ cũng là những con người có vốn tri thức phong phú, phải sống chông chênh giữa những nền văn hóa khác nhau. Và điều cốt lõi của niềm cảm thức hoài vọng trong những nhân vật này là sự bày biện cái khác biệt, tìm đến một thái độ khoan dung, chấp nhận và ý niệm bình đẳng trong bối cảnh quốc tế rộng mở. Đó cũng là chiều sâu tư tưởng mà Khaled Hosseini gửi gắm qua những sáng tác của mình.

***Tác giả liên hệ**
Lê Khắc Bảo Long
Trường THPT Trần Văn Kỷ, Thừa Thiên Huế
Email: longzeus94@gmail.com

2. Các kiểu nhân vật nhìn từ những trải nghiệm, xung đột, lưỡng lự văn hóa

2.1. Nhân vật tha hương và kí ức văn hóa

Tha hương được hiểu là cuộc sống mà con người phải trải qua ở một nơi xa lạ không phải quê hương mình, nhưng bắt buộc phải sinh sống ở đó. Họ phải bứng gốc khỏi môi trường văn hóa quen thuộc và chỉ có thể sống bên lề một không gian văn hóa xa lạ. Các nhân vật của Khaled Hosseini cũng vì hoàn cảnh thời cuộc, lịch sử phải đành vẫy chào Afghanistan, họ tiến đến biên giới và ra đi tìm những miền đất hứa tươi sáng hơn như Mỹ hay Pháp.

Amir và Baba (*Người đua diều*) đã trở thành con người tha hương khi từ biệt mảnh đất Afghanistan thân yêu để đến với nước Mỹ nhiều ước hẹn. Nhưng khi đến với không gian sinh tồn mới, họ dần trở thành những nhân vị văn hóa khác lạ, điều này dẫn đến những dùng dằng và cả cái gọi là *sốc văn hóa* trong mỗi nhân vật. Đó là lúc Baba thấy lạ lẫm với một nền văn hóa tiên tiến, hiện đại hơn: *"Khói Vùng Vịnh làm nhức mắt ông, tiếng ồn xe cộ làm ông đau đầu, và phấn hoa làm*

ông ho" [4, tr.163]. Amir đã phải chứng kiến tình huống dở khóc dở cười của Baba khi mua thực phẩm ở cửa hàng tạp hóa của cặp vợ chồng người Việt Nam. Ở đây, khi mua hàng không có tiền mặt, chủ cửa hàng phải triểm tra giấy chứng minh nhưng Baba lại phát điên lên với hành động đó của ông Nguyễn: *"Lão muốn xem giấy phép của ta… Lão ta tưởng ta là tên ăn cướp ư?"* [4, tr.164]. Hóa ra thứ văn hóa thương mại tiến bộ như thế ở Afghanistan chưa từng có. Ở quê hương Amir, mỗi lần như vậy chỉ cần*"bẻ một cành cây và sử dụng nó như một thẻ tín dụng"* hoặc lấy dao khắc những vạch lên cây gậy, đến cuối tháng trả tiền cho chủ tiệm theo số vạch đã khắc trên cây chứ *"không hỏi han gì, không giấy chứng minh"*.

Nhìn nhận cái khác biệt văn hóa như sự tồn tại tất yếu của cuộc sống, mỗi nhân vật tha hương đều tự ý thức tập sống thích nghi và đồng thời, họ luôn tái hiện những kí ức văn hóa trong tâm thức để có thể lưu giữ mẫu gốc của mình. Sống ở Mỹ nhưng Baba vẫn không nguôi nhớ về Afghanistan. *"Ông thiếu vắng những đồng mía ở Jalalabad và những vườn quả ở Paghman. Ông thiếu vắng đám đông ra ra vào vào ngôi nhà của ông, nhớ chuyến dạo bộ xuống những lối đi nhộn nhịp của khu phố chợ Shor…"* [4, tr.166]. Còn Amir khi trải qua ba tháng mùa xuân ở Mỹ với các môn học đại cương cũng là lúc trong anh hiện diện kí ức về Hassan, về Afghanistan. Mùa xuân ở Mỹ tương ứng với tháng *Jadi* trong lịch Hồi giáo, anh nhớ rõ tục lệ truyền thống, cùng Hassan đi ngủ muộn, nghe bác Ali kể những câu chuyện về các *Sultan, Yelda,*… Tướng quân Iqbal Taheri lại là một người đàn ông Afghan chính hiệu, Iqbal không bằng lòng hòa nhập với cuộc sống nơi đất khách, thích sưu tầm những băng ghi âm dân ca cổ điển của ca sĩ Afghan và Hindi hơn là tự hạ mình làm những việc không phù hợp với một người tài ba, hiển hách như ông. Iqbal luôn tâm niệm và tin tưởng rằng một ngày nào đó Afghanistan sẽ được giải phóng, chế độ quân chủ được phục hồi và ông lại được mời ra phụng sự tổ quốc, cho nên: *"ngày nào ông cũng chỉnh tề trong bộ đồ xám, xoay xoay chiếc đồng hồ bỏ túi, đợi chờ"* [4, tr.224].

Abdullah (*Và rồi núi vọng*) phải chia tay người em gái Pari từ nhỏ vì Baba Ayub đã bán em cho người giàu, năm 1982 anh kết hôn ở Pakistan và tị nạn sang Mỹ. Khi ở trời Tây, để níu giữ lại những hoài niệm ở quê hương, Adbullah mở một quán ẩm thực Afghanistan, với những món ăn *Kabob Du mục, cơm Pilaf đèo Khyber,*… Không gian phòng bày trí những áp phích về cố quốc, khăn trải bàn phủ bằng vải vinyl,…. Qua năm tháng, ông vẫn còn giữ nguyên khí chất người Trung Đông ngay cả trong giọng nói từ cái nhìn và cảm nhận của đứa con. Adbullah không khuôi nhớ đứa em Pari của mình để rồi khi sinh con gái đầu lòng, ông cũng đã đặt cho con là Pari. Cái tên là kim chỉ nam luôn hướng Abullah quay về cố hương, níu giữ ông không quên thân nhân của mình. *"Ông ấy sẽ lạc lối nếu không có con, Pari à, và không bao giờ tìm được đường quay lại nữa"* [5, tr.475]. Pari từ khi lưu vong sang Pháp đã sống theo phong cách Tây phương, một lối sống cởi mở ở cả cách ăn mặc lẫn giao tiếp. Pari sành sỏi tiếng Pháp, nhưng trong cô vẫn luôn đau đáu về một quá khứ mơ hồ mà Maman luôn cố giấu, những thứ đó khiến cô như chao đảo, cảm thấy lạc lối như đang xuyên qua sa mạc. Những mẫu hoài niệm ấy chỉ thực sự sáng rõ khi cô gặp lại anh trai Abdullah ở Mỹ, đó là lúc kí ức khơi gợi khúc ca dân gian Afghanistan được cất lên trên đất Mỹ, bài ca mà họ đã từng hát trong đêm chia tay ở sa mạc.

Với Laila (*Ngàn mặt trời rực rỡ*), cuộc sống tha hương của cô lại khác. Laila mang thân phận người phụ nữ Afghan dưới chế độ Hồi giáo hà khắc khi Taliban xuất hiện, cô những mong thoát khỏi bàn tay của kẻ vũ phu Rasheed, tị nạn sang đất Pakistan cùng người yêu Tariq. Sống ở Murree, Pakistan không lâu, tâm thức Afghanistan luôn trỗi dậy trong cô. Mặc dù cách biên giới không xa, hai không gian đất nước đồng chủng, đồng văn nhưng khoảng cách biên giới cũng đủ tạo nên không gian hải ngoại của người Afghan ở Pakistan. Tha hương trong những ngày tháng được sống đầy đủ, thoải mái với rượu gừng, thịt viên, sandwich và thông tin hiện đại luôn đưa tin về Afghanistan, Laila không khỏi khắc khoải về không gian cội nguồn của mình, cô nhớ Kabul - thành phố tuổi thơ: "N*hớ sự ồn ào của khu chợ Shor, vườn Babur, tiếng rao của những người chở nước đang kéo lê túi da dê… những người mua bán quần áo, mặc cả ồn ã ở phố Gà"* [3, tr.424]. Trong cô luôn vang vọng tiếng nói của Babi, Mammy nhắc nhớ quay về Afghanistan để họ được thấy Kabul qua đôi mắt của cô.

Các nhân vật vừa trải nghiệm vừa chiêm nghiệm, vừa ước vọng lại vừa khắc khoải, từ đó tạo nên ý niệm *một nửa* trong những thân phận tha hương. Mỗi nhân vật đã mang theo quê hương trong vô vàn kí ức văn hóa, họ sống trong kí ức và kí ức của họ lại mang tính địa lí, nên dấu ấn Afghanistan càng trở nên mênh mông, rộng

lớn hơn. Mỗi chủ thể đều sống trong một không gian mở, mang tính chất động - một *không gian cộng đồng tưởng tượng* và có khả năng mở rộng trong tâm thức liên tưởng. Họ tồn tại trong mình hai ý niệm, vừa là cái hữu thể của văn hóa gốc Afghanistan, vừa là cái đang trở thành một văn hóa khác - Mỹ, Pháp (tiềm thể). Quá trình đó cứ kéo dài mãi dẫn đến mỗi nhân vật tha hương chỉ có thể là một dấu gạch nối giữa hai nền văn hóa. Về mặt pháp lí, để trở thành người Mỹ, người Pháp, Amir, Baba hay Pari chỉ cần làm thủ tục nhập cư, điều này khá dễ dàng nhưng để các nhân vật trở thành một công dân thực thụ xét về phương diện văn hóa thì cần nhiều thời gian, thậm chí rất nhiều thời gian. Do đó, đối với Amir, Baba, nước Mỹ vừa là hiện tại, vừa là tương lai. Họ mang trong mình cái danh xưng *"người Mỹ gốc Afghanistan"*.

Nhân vật của Khaled vừa sống bằng kí ức văn hóa của mình, vừa phải kiến tạo lại bản sắc quê hương bằng chính những mảnh vỡ kí ức đó. Tướng Taheri sống bằng hơi thở Afghanistan ngay trên đất Mỹ, Laila luôn đau đáu về Kabul khi tị nạn tại Murree, Pakistan. Các nhân vật phải tự *"kiến tạo rồi kiến tạo lại, trên cơ sở của cả ký ức lẫn tưởng tượng, của cả hoài niệm lẫn hoài bão, của cả sự khép kín lẫn sự cọ xát, của cả đất khách lẫn quê nhà"* [7]. Mỗi thân phận tha hương đã làm được điều đó khi họ phải tự bồi đắp nên bản sắc Afghanistan trong mình bằng những kí ức văn hóa khó có thể phai mờ, bằng cái hoài bão đến với trời Tây tự do, bình yên; bằng những hoài niệm nhớ nhung, khắc khoải về nhân thân, xứ sở; bằng những trải nghiệm ngôn ngữ, đời sống trong không gian bản xứ.

2.2. Nhân vật hành trình và trải nghiệm văn hóa

Kiểu nhân vật này thể hiện rõ hành trình liên lãnh thổ, liên quốc gia để trải nghiệm văn hóa trong cuộc sống mới; tìm về cội nguồn, nhân thân để thấy phần đời sâu thẳm trong mỗi người. Pari (*Và khi núi vọng*) phải chia cách bố và anh trai từ nhỏ. Mẹ nuôi Nali chưa hề cho cô biết về gốc tích thật sự của mình nhưng đôi lúc vẫn có điều gì đó cứ nhói đau trong tâm trí Pari: *"thi thoảng nó vẫn trỗi dậy, đôi khi với sức mạnh mà cô không ngờ tới, nhưng thưa nhạt hơn trước"* [5, tr.284]. Pari đã làm cuộc hành trình tìm kiếm những điều thuộc về quá khứ vẫn âm ỉ cháy trong cô. Từ Paris - Pháp đến Kabul - Afghanistan, Pari sống lại trong không gian văn hóa Trung Đông ở ngôi nhà gắn với tuổi thơ của mình. Không gian ấy vốn dĩ là kí ức giờ đây đã thành những trải nghiệm chân thực: những ngăn tủ quần áo với lớp sơn vàng nứt nẻ, cô lướt bàn tay trên nhưng con hươu cao cổ và những chú khỉ đuôi dài, nấc cầu thang với những họa tiết truyền thống, tất cả làm cho Pari cảm giác gần gũi nhưng không khỏi xúc động. Và hơn hết, chính cô cũng không thể ngờ rằng mình đã tìm lại được bản thể, kết nối được nhân thân và cội nguồn văn hóa với hành trình đến với California - Mỹ, nơi anh trai Abdullah đang sinh sống. Pari đã nhìn thấy một phần mình trong bóng dáng của con gái Abdullah - Pari, bà nói nhiều hơn về văn hóa phương Tây, kể tên các vị thánh, các giáo hoàng khi tham quan nhà thờ Avignon, bà kết nối kí ức bằng bài ca dân gian Afghanistan với mong muốn anh trai Abdullah sẽ nhanh chóng nhớ lại. Pari đã sống trọn vẹn trong cảm tưởng của cháu gái cùng tên. Chính dòng máu của người Afghan đã đưa hai cái tên Pari gắn chặt với nhau: "*Cảm giác như thể bao năm chia cách chúng tôi đang xếp nếp lại, thời gian co dần chỉ bằng chiều rộng của một bức ảnh, một tấm bưu thiếp"* [5, tr.494]. Pari đã đem cái cốt cách phóng khoáng, lãng mạn, nhẹ nhàng của người Pháp để tiếp chuyện với anh trai, với cháu gái trong khi bà chỉ có được *"cái xa xỉ là sự lãng quên"*. Nhưng tất cả lại được chắp nối nhờ sự tái trải nghiệm kí ức và văn hóa khi bà gặp lại nhân thân: *"họ lại là trẻ con một lần nữa, anh trai và em gái, thơ trẻ, mắt trong veo, và tràn trề nhựa sống"* [5, tr.506].

Cuộc đời của Amir (*Người đua diều*) gắn với hành trình ra đi tìm cuộc sống mới ở nước Mỹ và hành trình trở về tìm lại sự cứu chuộc trên quê hương Afghanistan. Amir phải trải qua nhiều thách thức để đến được với xứ sở tự do: băng qua sa mạc với nhóm người tị nạn để đến Peshawar, giáp mặt với lính Liên Xô, đó cũng là lúc Amir hiểu rõ hơn về người lính Xô Viết, về bản chất của chiến tranh. Đến với nước Mỹ, anh tiếp cận ngôn ngữ mới qua khóa học tiếng Anh ở lớp ESL bên cạnh vốn liếng Farsi đã từng có, Amir hòa nhập nhanh chóng với nền văn hóa hiện đại nơi đây, anh nhìn thấy không gian hùng vĩ, rộng lớn mà không khỏi choáng ngợp, *"ra khỏi xa lộ này lại có xa lộ khác, ra khỏi mỗi thành phố lại là thành phố khác, đồi qua núi, núi qua đồi"* [4, tr.175]. Phong cách sống kiểu Mỹ biến Amir trở thành con người hiện đại, phóng khoáng hơn; anh quen dần với đức tính tự lập ở xứ cờ hoa. Không chỉ có sự hòa nhập văn hóa, nhân vật Amir vừa thể hiện văn hóa Mỹ trong

cốt cách vừa liên hệ, đối sánh với văn hóa quê hương trên hành trình dấn thân và trải nghiệm. Có khi Amir tôn vinh phẩm chất truyền thống của người Pashtun ở sự định hình tính *danh dự* (nang) và *tự hào* (namoos) trong anh, cũng có khi anh bộc lộ nhược điểm của chuẩn mực Hồi giáo về con người, đặc biệt với người phụ nữ. Anh thừa nhận sự tiến bộ của tính pháp chế Tây phương và biết tôn trọng quyền bình đẳng, chấp nhận quá khứ của người vợ Soraya bởi Amir: *"chưa bao giờ thực sự chung sống với cái chuẩn mực lập lờ mà xã hội Afghan lấy đó để đối xử với họ"* [4, tr.228]. Xây dựng kiểu nhân vật hành trình như thế, Khaled Hosseini đã khéo léo diễn giải sự đối sánh bản sắc văn hóa Hồi giáo Afghanistan và nền văn hóa hiện đại phương Tây qua thái độ nhìn nhận của nhân vật.

Với hành trình trở về Kabul, Amir vừa có điều kiện trải nghiệm vừa có điều kiện chiêm nghiệm văn hóa cố quốc. Anh sớm nhận ra yếu tố lai tạp Đông - Tây trong nếp sống đô thị ở Kabul, Peshawar: *"Thành phố cuồn cuộn những âm thanh, tiếng quát tháo của những người bán hàng trộn lẫn với tiếng nhạc Hindi ồm ồm, tiếng phành phạch của xích lô máy, tiếng chuông leng keng xe ngựa kéo,… mùi gia vị của pakora và cà ri hầm nihari trộn lẫn với mùi hôi dầu diesel, mùi thối của đồ ôi thiu…"* [4, tr.247]. Amir trở về mà như du khách trên chính quê hương mình, mọi thứ đã thay đổi nhưng không hẳn là phát triển mà lại là xáo trộn, hỗn loạn hơn: không khí mịt mờ khói bụi, những xác chết còn ngổn ngang trên đường, những khẩu kalashnikov hiện diện khắp mọi nơi, những nhãn hiệu Coca - cola bị oanh tạc, những kiểu quảng cáo văn hóa phẩm người lớn tràn lan,… Tất cả đều là sự xâm lấn và lai tạp văn hóa, cùng với đó là chiến tranh đã kéo Afghanistan đến bên bờ vực của sự mất mát khốn cùng ngay trong đời sống hiện đại. Trải qua nhiều vùng đất trên chặng đường trở về Kabul, Amir đã không khỏi trăn trở về sự đổi thay của một phần Trung Đông trên hành trình hiện đại hóa và sự xâm lấn của văn hóa thương mại phương Tây. Nhưng vẫn còn đó những nét bản sắc chìm sâu trong các ngõ hẻm, những nhà thờ, khuôn vườn Kabul và cả trong tâm thức của cư dân nơi đây. Amir sớm nhận ra điều này qua cốt cách giao tiếp bản địa ở mỗi tên lính Taliban, của lái xe Farid, cháu trai Sohrab từ các sáo ngữ, các mẩu truyện cười dân gian mà họ vẫn còn kể.

Kiểu nhân vật hành trình mà Khaled Hosseini xây dựng đều là những con người trí thức, có vốn hiểu biểu và vốn sống phong phú. Pari Wahdati (*Và rồi núi vọng)* là một nhà toán học đầy bản lĩnh trong giới thượng lưu Paris; Markos (*Và rồi núi vọng)* lại là một nhà giải phẫu tạo hình người Hi Lạp, biết tiếng Anh cả tiếng Farsi, anh làm trong tổ chức phi lợi nhuận ở Kabul và được đi nhiều nơi, trải nghiệm nhiều địa danh trên thế giới; còn Amir (*Người đua diều)* - một nhà viết tiểu thuyết, sống lưu vong trên đất Mỹ với cách nhìn cuộc sống sâu sắc, đa chiều. Bằng vốn sống của mình, các nhân vật đã trải nghiệm trên chiều rộng của không gian địa lí, từ chiều dài của thời gian cuộc đời và hơn hết là trong chiều sâu của tâm thức cội nguồn. Khaled Hosseini đã bồi đắp cảm thức lưu vong và khát vọng truy tìm bản thể trong mỗi chủ thể văn hóa. Đồng thời, nhà văn luôn tập trung xây dựng những trường đoạn miêu tả dùng dằng tâm lí, những trạng thái cảm xúc gợi nhắc, hồi cố và đối thoại, độc thoại nội tâm. Tất cả đều góp phần thể hiện sự suy nghiệm bản thể, mối quan hệ với nhân thân, cộng đồng văn hóa bản xứ Afghanistan và ở không gian hải ngoại (Mỹ, Pháp). Những nét tính cách nhân vật đã trở nên mờ nhòe, không cần thiết và hòa lẫn trong bản sắc gốc gác của họ. Điều cốt yếu mà nhà văn gửi gắm là cái bản thể lớn lao của sắc tộc Afghanistan trong mối quan hệ với khách thể văn hóa đang hiện diện như Mỹ hay Pháp. Và điều này đã được hé mở trong những cuộc hành trình nhọc nhằn của các chủ thể.

2.3. Nhân vật chấn thương và sự truy nguyên văn hóa

Nhân vật chấn thương trong sáng tác của Khaled Hosseini là những con người mang trong mình cảm thức ám ảnh tội lỗi, nỗi đau li tán. Kiểu nhân vật này gắn liền với sự giãi bày, truy vấn gốc tích và cảm thức truy nguyên văn hóa. Nỗi đau chấn thương của nhân vật xảy đến khi họ trải qua những biến cố của đời sống cá nhân hay của thời đại, lịch sử. Tất cả đều tác động mạnh mẽ đến phần đời còn lại của họ, cứ gặm nhấm tinh thần và làm cho nhân vật luôn mặc cảm, những nỗi đau đó: "*cũng là câu chuyện về một vết thương cất lên tiếng khóc, tiếng khóc ấy hướng đến chúng ta, nó muốn kể cho chúng ta về một hiện thực hay một sự thật nào đó không thể biết được nếu theo một cách khác"* [2].

Hệ quả đầu tiên của chấn thương tâm lí mà nhân vật phải nếm trải là mặc cảm tội lỗi. Mùa đông năm 1975, Amir (*Người đua diều)* cùng với Hassan tham gia hội đua diều với tất cả niềm yêu thích và khát khao chiến thắng. Hạnh phúc đã ngập tràn khi cánh diều bị cắt hạ.

Trước sự bao vây, dồn ép của bọn Assef, Wali, Hassan đã phải một mình kiên quyết chống cự, bảo vệ cho được cánh diều xanh để rồi chính bản thân cậu bị làm nhục. Tận mắt nhìn thấy sự đau đớn của Hassan, Amir chỉ lặng lẽ khóc và quay đầu bỏ chạy. Trong khoảnh khắc ấy, biết bao dư âm quá khứ và sự giằng xé nội tâm đã diễn ra trong Amir: *"Người ta bảo có tình anh em máu mủ giữa những người được nuôi từ cùng một bầu vú. Mày có biết không?".* Cứ như thế, một hồi ức, một giấc mơ liên tục xảy đến trong tâm trí Amir:*"Một hình bóng thân quen hiện ra. Một bàn tay vươn ra cho tôi. Tôi nhìn thấy mấy vết cứa sâu, song song với nhau trong gan bàn tay, máu đang nhỏ, vấy đỏ lên tuyết"* [4, tr.101]. Cũng vì mặc cảm tội lỗi, Amir cố tình vu khống cho Hassan tội ăn cắp để bằng mọi giá loại Hassan ra khỏi cuộc đời mình. Cũng từ lúc đó, lần đầu tiên Amir mất ngủ, trong đầu cậu lúc nào cũng xuất hiện hình ảnh chiếc hẻm nhỏ, cánh diều xanh, chiếc quần nhung trên đống gạch đổ nát.

Khi tị nạn sang Mỹ, biến cố thời ấu thơ ấy lại cứa rách tâm hồn Amir. Với Amir bây giờ, Kabul là thành phố chất chứa bóng ma tội lỗi của anh, còn nước Mỹ lại là nơi để anh có thể quên đi những kí ức đau buồn đó. *"Nước Mỹ là một con sông gầm réo suốt dọc dòng chảy, không bận tâm đến quá khứ. Tôi có thể lội trong con sông ấy, để tội lỗi của tôi chìm tận đáy, để nước mang tôi tới một nơi thật xa."* [4, tr.175]. Nhưng khi nhân vật càng cố gắng quên đi quá khứ thì những gai nhọn tội lỗi liên tục thức giấc trong anh, bất kì hoạt động nào của anh cũng gắn với sự xuất hiện, việc làm của Hassan: *"Tôi nghĩ tới việc tôi đã dùng chữ nghĩa của tôi để giễu cợt Hassan như thế nào", "tôi lại nghĩ về Hassan… không hiểu liệu tôi có chút nào xứng đáng không"*. Tuy nhiên, một cú sốc oái oăm hơn lại đến với Amir khi anh đã ba mươi tám tuổi, ở ngưỡng tuổi đó, anh sẽ cảm thấy thế nào khi biết Hassan chính là em trai cùng cha khác mẹ của mình. Điều này lại dội vào lòng Amir một quả bom khốc liệt khác, liên tục những biểu hiện chấn thương tinh thần lại diễn ra đối với Amir. Tâm thức của anh liên tục diễn ra sự đấu tranh và truy nguyên văn hóa: liệu phẩm chất *danh dự* và *tự hào* của con người Afghan có đáng tin không khi hình ảnh Baba cao quý trong anh giờ đây đã quá nhiều hồ nghi, liệu có thực sự còn một còn đường tốt lành để trở lại, liệu chiếc khăn turban đen có tôn tạo nên phẩm chất của một con người Pashtun như anh hay ẩn giấu sau đó là sự phản bội và cái ác…, liệu khi trở về có còn nghe những bài ca Hazara cổ mà Hassan vẫn hay hát… Mọi sự băn khoăn, dằn vặt khiến Amir quyết làm cuộc hành trình trở về Afghanistan để tìm lại Sohrab - đứa con yêu dấu của Hassan để chuộc lại lỗi lầm và trách nhiệm của một người anh. Việc kéo dài dằng dẵng dư chấn quá khứ của Amir đã gắn liền với hàng loạt những kí ức văn hóa khi anh trở về. Hình ảnh những cây bạch dương đã bị đốn, bức tường Ngô ốm, món bánh *naan* truyền thống, tiếng vọng của bài ca Hazara cổ và dấu khắc tên hai người trên thân cây lựu là những hiện thân sống động của kí ức tuyệt đẹp bên Hassan. Giờ đây khi trở về Kabul, Amir đã lần giở từng khoảnh khắc trong hoài niệm để gắn kết với phần đời hiện tại ở nước Mỹ.

Ngoài mặc cảm tội lỗi, các nhân vật của Khaled Hosseini còn chịu ảnh hưởng dư chấn li tán và nỗi đau chia cắt, điều này cũng gây ra chấn thương tâm lí dữ dội trong một phần đời của họ. Hai anh em Abdullah và Pari (*Và rồi núi vọng*) cũng đã khắc khoải trong nỗi đau này. Lồng ghép trong câu chuyện về con quái vật Div ở đầu tiểu thuyết, nhân vật Baba đã ngầm thông báo cho hai đứa con rằng mình sẽ bán Pari cho một gia đình giàu có. Từ cuộc chia ly này, Abdullah đã không còn gặp em gái Pari, người mà anh cho rằng sẽ chẳng bao giờ làm tổn thương mình. Vậy mà giờ đây, hình bóng ấy lại là nỗi nhớ khắc khoải, là vết đau tinh thần đối với Abdullah: *"Abdullah cứ thấy mình đứng chỗ Pari từng đứng, sự biến mất của con bé như một thứ mùi bốc lên từ lớp đất dưới chân, và chân cậu liền bủn rủn, lòng se lại, và cậu thèm được uống thứ thuốc lú mà Div đã đưa cho Baba Ayub để giúp ông quên đi mọi sự"* [5, tr.68]. Dư chấn ở biến cố này đã tác động ghê gớm đến đời sống tinh thần của Abdullah. Hình ảnh của Pari cứ quanh quẩn, tự nhiên xuất hiện nơi khóe mắt Abdullah ở mỗi nơi cậu đến. Nhiều đêm Abdullah mơ thấy mình lại ở sa mạc, đơn độc, bao quanh là núi, xa xa có một ánh lửa nhỏ cứ chớp, tắt, chớp, tắt. Tận trong tâm khảm của Abdullah, niềm hi vọng gặp lại Pari và gia đình đoàn tụ chính là niềm mơ ước giản dị nhưng khó khăn nhất. Để rồi khi đến Mỹ, câu hỏi vẫn thường trực trong tâm trí của Abdullah chính là em gái của mình giờ ở đâu? Cuộc li tán ngày ấu thơ đã thôi thúc Abdullah tìm lại nhân thân, tìm lại cội nguồn của mình. Anh đặt tên đứa con gái nhỏ là Pari - với ý nghĩa là *nàng tiên* và cũng là cách để kết nối kí ức với em gái Pari đã thất lạc của anh.

Gắn với nỗi đau li tán là mặc cảm cô đơn của những con người tha hương. Họ có đủ mối quan hệ hiện tại nhưng cuối cùng họ vẫn thiếu vắng những phần bản thể của nhân thân. Với Abdullah, những kỉ niệm tươi đẹp ngày thơ bé, những tháng ngày ngập tràn tiếng cười lảnh lót của người em gái thân thương, và cả những kỉ vật đều là những kho báu vô giá. Sống ở Mĩ, Abdullah vẫn còn những băn khoăn về nguồn cội và gốc tích. Đến khi tuổi đã già, anh vẫn hình dung văn hóa cố quốc bằng cách cho con gái Pari tiếp cận với tiếng Farsi, tham gia lớp học Hồi giáo và anh luôn nhắc nhở con gái phải trân trọng gốc tích để có được bản sắc chính thống.

Cuộc li tán năm xưa và số phận được rao bán đã gây ra cho Pari một biến cố tâm lí lớn. Pari không quên được kí ức về cha và anh của cô, về gia đình và đất nước Afghanistan bi kịch khi sống ở Pháp. *"Đôi khi Pari thấy mình nhìn chằm chằm vào một bức ảnh cũ của cha, cụ thể là bức đen trắng chụp hai người bọn họ, cô và cha... Có những lúc nó lại trở nên quá rõ ràng, sự thiếu vắng ấy, gần gũi sâu sắc đến độ khiến lòng cô khắc khoải"* [5, tr.239]. Và cứ thế, dù trải qua một tuổi thơ không mấy bình yên, chính dư chấn của cuộc li tán đã khiến cho Pari luôn mang cảm thức về cha, về gia đình và quê hương của mình. *"Hồi nhỏ, Pari nhớ, cô thường đặt hết câu hỏi này đến câu hỏi khác. Phần lớn những câu hỏi của cô đều xoay quanh cha"* [5, tr.239]. Không những thế, Pari luôn nhớ về anh trai của mình. Khi biết Abdullah ở Mỹ thông qua mạng xã hội, bà đã sang Mỹ và gắn kết lại quá khứ. Bà tìm được chiếc lông vũ như một kí ức giữa anh trai và bà. Thiếu vắng anh trai cũng là khi *"Pari cảm thấy một lỗ hổng mở ra trong bà. Nó hiện hữu trong đời bà, cả cuộc đời bà, một sự thiếu vắng lớn lao. Không hiểu sao, bà vẫn luôn biết"* [5, tr.240]. Bà tự học tiếng Farsi để hiểu thêm nguồn cội, bà mong ngóng ngày tìm được Abdullah trên đất Mỹ và hơn hết Pari luôn khắc khoải về không gian quá khứ ở Kabul, về bài ca dân gian mà bà vẫn còn nhớ. Đó là những tín hiệu văn hóa mà nhân vật luôn tự hồi ức và tái hiện, suy nghiệm và truy nguyên đến cùng trong mỗi lần va chạm với những mảnh vỡ kí ức.

Nhân vật chấn thương gắn kết quá khứ nhiều hơn hiện tại. Nhưng hiện tại đối với họ ở không gian đất khách lại là thước đo về mức độ mất bản sắc, về nhớ và quên, có và không. Mỗi nhân vật ý thức được gốc gác trong sự đối sánh với con người đang dần trở thành tiềm thể của mình. Họ dùng dằng, rúng động trước hồi ức văn hóa, như một cơn đau, tất cả đưa nhân vật về với cội nguồn trong trường liên tưởng và dấn thân. Những vết thương tinh thần dần trở thành những kênh kết nối văn hóa hữu hiệu và phương thuốc chữa lành chính là sự gặp gỡ, đoàn tụ và tái hiện kí ức văn hóa trong nhau của mỗi Amir, Abdullah.

2.4. Nhân vật với ý niệm lưỡng lự và nhu cầu chấp nhận, thấu hiểu văn hóa

Mỗi thân phận tha hương, hành trình hay kiểu người mang những chấn thương quá khứ đều chứa đựng trong mình ý niệm một nửa của dấu gạch nối giữa hai nền văn hóa: chấp nhận hoặc chối bỏ, khước từ hoặc dung hợp, hòa nhập hoặc bảo thủ. Sự lưỡng lự ấy càng làm cho màu sắc khác biệt, đa dạng văn hóa hiển hiện rõ nét và mỗi chủ thể như thay lời phát ngôn của nhà văn để cất lên tiếng nói về nhu cầu thấu hiểu, bình đẳng văn hóa.

Nền tảng đối thoại văn hóa bắt nguồn từ sự khác biệt. Bản chất tính khác biệt lại được tạo ra từ chính nội lực văn hóa, nó bao hàm tính bản sắc độc đáo, là *"một hình thức đồng nhất hóa với sự thể hiện về những trải nghiệm và lịch sử chung"* [1, tr.350]. Amir, Baba, Iqbal Taheri đem đến nước Mỹ vô vàn cái lạ lẫm của Afghanistan, từ phong cách sống, quy tắc ứng xử, chuẩn mực đạo đức và cả quan niệm tôn giáo. Baba tôn trọng phẩm chất danh dự của người Pashtun nhưng không hề có một đức tin mù quáng vào Hồi giáo. Trong đêm vượt biên, mọi người khuyên ông cùng cầu nguyện Thượng đế để hi vọng chiếc xe nhanh chóng được sửa chữa, nhưng Baba thẳng thắn: *"cái sẽ cứu vớt chúng ta là tám bộ xi lanh và cái chế hòa khí tốt"* [4, tr.154]. Ông giữ cốt cách con người Pashtun nhưng vẫn yêu tư tưởng của nước Mỹ. Đến với xứ cờ hoa, Baba vẫn thích bàn chuyện chính trị, thể thao như một thói quen với cộng đồng người Afghan ở đây. Trong *Người đua diều*, nhân vật đã thể hiện cái khác biệt từ lịch trình sinh hoạt của người Hồi giáo so với lịch Tây phương; có cái khác của phong tục tang lễ từ những tiếng hát cầu hồn trong kinh Koran, dòng người trong khăn trắng truyền thống; cũng có cái khác trong lễ cưới Hồi giáo với những bộ trang phục màu xanh trong lễ nika, chiếc khăn che mặt pari màu trắng cùng với thủ tục hôn lễ Ayena Masshaf và vũ điệu tập thể Attan. Khaled Hosseini còn khéo léo diễn giải nét khác biệt trong thế giới quan, nhận thức của

nhân vật. Tướng quân Taheri bày tỏ sự không bằng lòng với ý định nhận con nuôi của Amir và Soraya cũng chỉ bởi theo ông: *"Ở đây người ta cưới nhau vì tình yêu, tên tuổi gia đình và tổ tiên thậm chí chẳng bao giờ được xét vào chuyện môn đăng hộ đối"* còn *"chúng ta là người Afghan"* [4, tr.238]. Taheri đối sánh văn hóa Mỹ với chuẩn mực truyền thống Afghanistan để khuyên răn con gái trong ý niệm giữ vững cốt cách cội nguồn và khước từ lối sống Tây phương.

Cái khác biệt xuất hiện từ những trường lực văn hóa đã xô đẩy nhân vật đến với những nhận định, quan niệm liên đới, dù đúng hay sai, đó cũng chỉ là sự nhìn nhận của con người trong trường liên văn hóa rộng mở. Để từ đó, họ là những dấu gạch nối không hơn không kém. Con gái của Abdullah lớn lên ở Mỹ nên điều lạ lẫm đối với cô là những yếu tố văn hóa cội nguồn mà bố Abdullah buộc cô phải khắc ghi, cô xem việc học viết tiếng Farsi như *"một con cá bơi ngược dòng",* lớp học kinh Koran thì quá ngột ngạt bởi không khí nhà thờ, những lời răn đe con gái Hồi giáo vì e ngại bị văn hóa phương Tây xâm chiếm như âm nhạc hiện đại, quần sóoc, khiêu vũ, thức ăn không phù hợp tiêu chuẩn halal,…tâm trí Pari chỉ hướng đến tiếng đàn guitar của người tình Jeremy Warwick ở lớp toán nhưng chính bố Abdullah đã từng trải lòng với cô: *"Nếu văn hóa là ngôi nhà, thì ngôn ngữ là chìa khóa mở cửa chính"*, *"không có nó, con sẽ rơi vào kết cục mất phương hướng, không có một ngôi nhà thích hợp hay một bản sắc chính thống"* [5, tr.457]. Bày biện cái khác biệt trong chính thế giới quan và sự trải nghiệm, mỗi nhân vật đã thể hiện sự đánh giá, phản ánh đời sống đa dạng giữa quê gốc và đất khách khi mỗi người đều mang trong mình thân phận của kẻ tị nạn, lưu vong. Họ là những cá thể lạc lõng ngay chính trong không gian tạm dung của mình.

Nói nhiều đến khác biệt cũng là cách để nhân vật hiện thân với những ý niệm lưỡng lự, chông chênh giữa hai thái cực văn hóa. Mỗi con người xuất hiện trên hành trình trải nghiệm hay vì những dư chấn quá khứ đều quy tụ trong những không gian tạm dung, ấy là cộng đồng dân tộc hải ngoại. Theo Barh, cộng đồng đó như *"một mạng lưới phân tán những con người liên quan đến nhau về dân tộc và văn hóa"*, không gian cộng đồng hải ngoại bao gồm *"việc liên đới, bện vào nhau của những người xa quê hương với những người ở quê hương"* [1, tr.353-354]. Khu chợ trời San Jose của những người Afghanistan trong *Người đua diều*, khu sinh sống của Nali Wahdati, Pari hay nhà hàng của Abdullah trong *Và rồi núi vọng* đều là nơi lưu giữ bản sắc văn hóa dân tộc, là không gian cộng đồng hải ngoại tiêu biểu thể hiện chiều sâu trong cảm thức tha hương của nhân vật. Cũng từ không gian chưa mất bản sắc ở ngoài biên giới, Amir dù muốn yêu nước Mỹ để quên quá khứ tội lỗi những vẫn phải lưỡng lự giữa quê gốc và đất khách. Anh nhiều lần nhắc đến câu nói của chú Rahim Khan:*"Luôn có một con đường để tốt lành trở lại".* Amir không quên những kí ức tốt đẹp với Hassan, với thành phố Kabul mặc dù Amir yêu chuộng không khí phồn hoa ở California. Anh luôn có những hồi ức văn hóa tốt đẹp gắn với quê gốc khi sống ở San Jose: *"Tôi hình dung ra ông và Baba đang uống trà ở phòng đọc Baba, rồi hút thuốc bên cửa sổ, một làn gió nhẹ thoảng mùi hoa tầm xuân…"* [4, tr.241]. Đôi khi quá khứ đau buồn lại khiến Amir lại chông chênh vô định, anh lại nghĩ nhiều đến chốn tạm dung hiện tại: "*Tôi có một đời sống tốt đẹp ở California, một ngôi nhà kiểu Victoria, một cuộc hôn nhân tốt đẹp…tôi cóc cần bất kỳ cái gì của câu chuyện vớ vẩn ấy"* [4, tr.278]. Khi trở về Kabul, Amir lại đối sánh quê hương với cái tích cực của đời sống Mỹ mà đất nước Afghanistan vẫn còn thiếu kém, nơi đây chỉ có sự hiện hữu của rác rưởi và ăn mày, của sự phân biệt chủng tộc và đặc biệt là luật lệ hà khắc của Taliban đối với phụ nữ Hồi giáo và người Hazara. Nhưng trong tâm thức, chính anh cũng khẳng định chưa bao giờ quên cố quốc dù nó có biến đổi ra sao đi nữa. Cô con gái Pari của Abdullah cũng có cái chông chênh trong sự suy nghiệm của mình. Nơi cô thuộc về là nước Mỹ hiện đại với nhạc rap, Madona, khiêu vũ, quần soóc nhưng chính cô lại nhận ra một nửa bản thể của mình thuộc về bà Pari - em gái Abdullah, ở đó có cái gốc gác mà cô không thể chối bỏ. Hóa ra, cả hai con người sống ở Mĩ và Pháp ấy đều mong ngóng một phần quá khứ, một phần thiếu khuyết chỉ có ở quê hương Afghanistan. Pari nhiều lần từ chối và van xin bố không học tiếng Farsi, cô chán ngấy với lớp học kinh Koran, tục lệ Hồi giáo như là một ý niệm chối từ. Tuy nhiên, chính cô chợt nhận ra việc gắn kết với nhân thân vô cùng quan trọng, Pari và bố thấy hạnh phúc nhiều hơn khi biết đến chuyến thăm của Isabelle, Alain, Thierry - các cháu trai,

cháu gái của Abdullah, và đó cũng lúc cô thầm cám ơn việc học tiếng Farsi để có thể đọc được bức thư mà bố đã từng viết cho bà Pari. Kí ức văn hóa đã luôn thôi thúc nhân vật hoài niệm và lưu giữ bản sắc dù ở không gian hải ngoại, họ không thể chối bỏ hay khước từ, thay vào đó họ vừa hòa nhập, vừa dung hợp văn hóa lại vừa lưu giữ và chấp nhận kí ức dù đau buồn hay tươi đẹp.

Các nhân vật ở giữa lưỡng cực văn hóa đã bày biện cái khác biệt, đa dạng của bản sắc Afghanistan trong sự liên đới với nhiều thành tố văn hóa Tây phương. Tuy nhiên đích đến cuối cùng của liên văn hóa là đối thoại để tìm đến sự bình đẳng. Sự bình đẳng chính là: *"nền tảng để chấp nhận người khác với tính căn nguyên độc đáo của họ khi vẫn nhận biết sự khác biệt và đa dạng"* [6]. Mặc dù trong ba tiểu thuyết, Khaled Hosseini chưa đi đến tính đối thoại văn hóa tuyệt đối, nhưng tìm đến sự bình đẳng lại là mạch ngầm mà tác giả đã lồng ghép trong chiều sâu thể nghiệm của nhân vật. Phạm trù này khước từ mọi thuyết trung tâm, đưa các nền văn hóa vào một trường lực cân bằng để thấu hiểu và chấp nhận lẫn nhau. Bình đẳng về việc tiếp nhận, hòa nhập văn hóa là điều mà nhiều nhân vật đã tìm đến trong hành trình dấn thân của mình. Timur, Markos, Idris (*Và rồi núi vọng*) cũng phải hòa nhập và học tập văn hóa Afghanistan như cuộc sống ở Mỹ hay Hi Lạp khi họ đến làm công việc cứu trợ tị nạn ở đây. Họ chưa bao giờ xem Afghanistan là một quốc gia thuộc thế giới thứ ba, họ không bàn luận cái nghèo đói mà ngược lại, các nhân vật vô cùng hứng thú với những bộ trang phục, món ăn truyền thống và lễ nghi tôn giáo khi được tiếp cận, đôi khi vẫn còn bị lệch múi giờ vì sự khác biệt. Điều này cũng giống với việc Amir, Baba, Abdullah hay Pari sớm hòa nhập đời sống hiện đại Tây phương khi ở Mỹ và Pháp. Mỗi không gian văn hóa đều có nét khác biệt, điều quan trọng là các nhân vật dần chấp nhận và liên tục tái hiện nét độc đáo trong sự nhìn nhận như một sự thưởng thức, trải nghiệm văn hóa.

Từ sự bình đẳng trong việc chấp nhận và hòa nhập văn hóa, Khaled Hosseini đã trưng ra một tiểu vùng văn hóa Trung Đông với bè bạn quốc tế, màu sắc truyền thống Afghanistan không hề kém cạnh cái nhộn nhịp, thương mại hóa của nền văn hóa Mỹ hay Pháp. Rũ bỏ mọi cách ứng xử của thuyết trung tâm, nhà văn đã tìm đến được cái độc đáo riêng biệt của cố quốc mà thế giới nhân vật đã tái hiện, từ đó Khaled Hosseini như muốn có được một thái độ chấp nhận, khoan dung văn hóa từ góc nhìn quốc tế đối với Afghanistan. Như một lẽ tự nhiên, như dòng trần tình của Rahim Khan nói với Amir: *"Chúng ta là một dân tộc buồn đau, chúng ta chào thua mất mát, chịu đựng, chấp nhận nó như một thực tế ở đời"* [4, tr.254]. Mỗi mảnh ghép nhân vật liên văn hóa đã là sự hiện thân của con người trôi dạt thời hiện đại, dù mỗi thân phận đến từ cộng đồng quốc tế hay từ Afghanistan ra đi, thì tiếng vọng của người Afghan đã đến được với thế giới hiện đại qua câu chuyện của Amir, Pari, Laila, hay Abdullah. Thái độ khoan dung vừa được gợi dẫn, vừa bỏ ngỏ để tìm đến sự tiếp nhận của bạn đọc toàn cầu với sự đồng cảm khôn xiết cho một thế hệ con người chông chênh giữa những nhịp cầu Đông - Tây.

3. Kết luận

Nhân vật trong tiểu thuyết của Khaled Hosseini đã trở nên đa dạng, nhiều mảnh ghép phức tạp trong mỗi trường lực văn hóa khi họ hiện diện. Ở đó có cái xót xa, bất lực của thân phận tha hương; có cái lênh đênh, hồ hởi kiếm tìm của kiếp người hành trình; có cái mất mát, lo âu của những lần chấn thương quá khứ. Nhưng bằng cả nỗi khát khao hướng tới tương lai và nỗi hoài vọng xa xứ; mỗi nhân vật từ góc độ liên văn hóa đã bày biện toàn bộ sự khác biệt, đa dạng của quê gốc Afghanistan trước cái nhìn Tây phương để có được tiếng nói đồng vọng, thái độ thấu hiểu văn hóa lẫn nhau. Xuất hiện như một thực tế của thời đại thế giới phẳng, các kiểu nhân vật từ góc nhìn liên văn hóa của Khaled Hosseini đã đem đến những khám phá đời sống con người hiện đại tuy không mới nhưng chứa đựng chiều sâu của niềm duy cảm cội nguồn, dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hóa. Khám phá chiều sâu suy nghiệm của *những dấu gạch nối* giữa hai miền văn hóa Đông - Tây, Khaled Hosseini đã cho thấy cảm thức hoài hương cùng với sự bắt nhịp đời sống hiện đại và tư duy sáng tác của một nhà văn toàn cầu.

Tài liệu tham khảo

[1] Barker, Chris (2011). *Nghiên cứu văn hóa: lí thuyết và thực hành*. NXB Văn hóa Thông tin, Hà Nội.

[2] Caruth, Cathy. *Vết thương và giọng nói*. Hải Ngọc dịch, Hải Ngọc's weblog, https://hieutn1979.wordpress.com/2012/12/08/cathy-caruth-vet-thuong-va-giong-noi/.

[3] Hosseini, Khaled (2010). *Ngàn mặt trời rực rỡ*. NXB Văn học, Hà Nội.

[4] Hosseini, Khaled (2007). *Người đua diều*. NXB Phụ nữ, Hà Nội.
[5] Hosseini, Khaled (2017). *Và rồi núi vọng*. NXB Hội Nhà văn, Hà Nội.
[6] Hyundok, Choe (2008). *Triết học liên văn hóa: khái niệm và lịch sử*. http://philosophy.vass.gov.vn /nghien-cuu-theo-chuyen-de/Triet-hoc-Van-hoa/ Triet - hoc-lien-van-hoa-Khai-niem-va-lich-su-491.html
[7] Nguyễn Hưng Quốc. Thân phận lưu vong: sống ở giữa. https://www.nguoi-viet.com/dien-dan/Than-phan -luu-vong-Song-o-giua-4752/, 30/08/2014.

THE CHARACTERS IN KHALED HOSSEINI'S NOVELS UNDER INTERCULTURAL VIEW

Abstract: Intercultural literature has become an essential way in writing and perceiving literature today. Under the view of the intercultural theory, many issues arise in works such as distinctiveness, diversity, conversations, equality between two or more different cultures. Khaled Hosseini is not only an international writer but also an intercultural author. His works fully embodies the national identity of the traditional Afghani people and the segregation in solidarity with the modern, open Western culture. In three novels "The kite runner", "A thousand splendid suns", "And the mountain echoed", Khaled Hosseini portrayed the world of characters diversely such as an exile, a traveler, a wounded, characters associated with a notion of hesitation. Thereby, the writer sent a different voice, expectation from the Middle East country to the international community in the context of *the flat world* today.

Key words: intercultural; diversity; difference; exile; traveler; Khaled Hosseini.